

УДК: 330.31:339(477:061.1ЄС)

Голубєва Вікторія,
к.ю.н., професор,
професор кафедри публічного та міжнародного права,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна

СТАЛИЙ РОЗВИТОК У ВІДНОСИНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ І УКРАЇНИ

Більшість із означених ООН до 2030 р. 17-ти цілей (SDGs - UN Sustainable Development Goals) і 169 завдань сталого розвитку тією чи іншою мірою стосується питань клімату і екології (зокрема, безпосередньо -- 6, 7, 11-15 Цілі і завдання до них) [1]. В глобальному масштабі відповідно до означених напрямів (Цілей і завдань) прагнуть і намагають будувати своє сьогодення близько двохсот країн світу, в т.ч. країни ЄС і Україна.

Стратегія сталого розвитку ЄС закріплена у рішеннях Європейської Комісії (2001 р. [2; 3], 2002 р. [4], 2005 р. [5], 2006 [6] і 2009 рр. [7]) та стратегічних документах «Європа 2020» (2010 р.) [8; 9], «Європа 2030» (2020 р.) [10]. Серед 6-ти пріоритетних напрямків діяльності Європейської Комісії на 2019–2024 рр. [11] особливу увагу хотілося б звернути на «Європейський зелений курс» (англ. The European Green Deal) [12], що має стати центральним компонентом кліматичної політики ЄС.

Європейський зелений курс (далі – ЄЗК) – це політична ініціатива, представлена Європейською Комісією 11 грудня 2019 року з метою зменшення рівня викидів парникових газів в Європейському Союзі до 2050 року і, таким чином, перетворення Європи на перший континент, який став нейтральним до клімату [13; 14]. Середньострокові і довгострокові цілі ЄС з охорони навколишнього природного середовища визначено в «базовій стратегії», а «програми» – забезпечують загальну основу для екологічної політики. До теперішнього часу в ЄС було прийнято вісім Програм дії з охорони навколишнього природного середовища (1973-1976 рр.,

1977-1981 pp.; 1982-1986 pp.; 1987-1992 pp.; 1993 – 2000 pp.; 2002-2012 pp.; 2014-2020 pp.; 2022-2030 pp.).

Ключовими напрямками ЄЗК є [14]: - біорозмаїття, - стійка аграрна політика (Стратегія «Від лану до столу», щодо забезпечення суспільства безпечними продуктами харчування та споживання), - чиста енергія, - стійка (відкрита і конкурентоспроможна) промисловість, - будівництво та реновація (на основі системи безпечних технологічних стандартів), - стійка мобільність, - зменшення забруднення довкілля (наприклад, зменшення викидів CO₂), - кліматична дія, зокрема щодо сталого управління природними ресурсами і запобігання надзвичайним подіям і катастрофам, а також ядерна безпека. Пріоритети і напрями ЄЗК включають низку комплексних заходів у сферах регулювання промисловості, сільського та лісового господарства, енергопостачання, транспорту, торгівлі, фінансового ринку (стійке фінансування), тощо.

Для кожного із пріоритетів ЄС, в т.ч. і до ЄЗК, напрацьована значна кількість нормативно-правових актів і інструментів для реалізації своєї спільної політики щодо сталого розвитку, як на рівні ЄС, так і на національному рівні держав-членів. Дійсно, можна погодитися, що «європеїзацію можна визначити як формування, поширення та інституціоналізацію формальних і неформальних правил, процедур, політичних парадигм, способів дій, спільних переконань і норм, які спочатку було розроблено та консолідовано на рівні ЄС, а згодом – інкорпоровано до законодавств держав-членів ЄС» [15, с. 312]. Наприклад, ціль зменшення викидів CO₂ в Європейському Союзі на 40% до 2030 року, порівняно з 1990 роком, має бути наближена до зниження на 50-55% [12, р. 4], що вимагає перегляду «кліматичних планів» держав-членів ЄС. Наприклад, Регламентом (ЄС) 2020/852 про створення основи для сприяння сталому інвестуванню від 18.06.2020 р. [16] було запроваджено перший у світі «зелений список» стійкої економічної діяльності, що передбачає нову загальну систему класифікації з єдиною термінологією, щодо економічної (у т.ч. інвестиційної) діяльності, які позитивно впливають на навколишнє середовище і клімат. Головна мета Регламенту полягає в допомозі країнам ЄС стати нейтральним до клімату до 2050 року.

Взагалі, в ЄС вже започатковано і діє велика кількість ініціатив / інструментів (інституційній, інструментів, програм та ін.), спрямованих на зменшення впливу на довкілля та боротьбу зі зміною

клімату, наприклад ось деякі з них: - Європейський фонд з підтримки сталого розвитку (EFSD); - Європейська система екологічного управління та аудиту (EMAS); - Програма «LIFE»; - Європейський фонд регіонального розвитку (ERDF); - Європейська програма з інвестицій в області клімату (EUCI); - Європейська програма з охорони природи «Natura 2000»; - Європейська програма зі зменшення впливу промисловості на довкілля (EIPPCB); - Європейська програма зі зменшення відходів (CIP); - Європейський фонд гарантій сільського господарства (EAGF) та ін.

На національному рівні щодо питань сталого розвитку Україна має певні інституційно-правові напрацювання, зокрема 30.09.2019 р. був прийнятий Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» [17] та ін. Крім того, в рамках виконання міжнародних зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС 2014 р. (у сферах охорони довкілля, екології і клімату -- ст.ст. 289, 292, 293, 236, 302, 338, 342, 360, 361, 362, 365, 374, 375, 414, Додаток XXXI) [18] теж відбувається активна робота з імплементації [19].

Європейський зелений курс визначив нові завдання перед Україною та ЄС, наприклад щодо [20]:

- впровадження Механізму коригування вуглецю на кордоні (CBAM);
- популяризації органічної продукції, відповідно поява нових можливостей на ринку для національних сільськогосподарських виробників;
- зниження використання пестицидів (на 25% - до 2030 року), добрив та антибіотиків (на 25% - до 2030 року) у сільському господарстві, а також введення заборони на імпорту харчової продукції з ринків, де держави не дотримуються законодавства ЄС з охорони довкілля (у рамках реформи Спільної сільськогосподарської політики ЄС (CAP) та стратегій ЄС про біорозмаїття і «Від лану до столу»);
- озеленення (greening) транспортної сфери;
- контролю за забрудненням Чорного моря для збереження його біорозмаїття та підтримки і відновлення функцій екосистеми та ін.

Відповідно до резолюції Європарламенту, 23.06.2022 р. Україна отримала статус кандидата на вступ до ЄС [21], що є юридично і процедурно визначальною віхою, яка продовжує і поглиблює

подальшу міжнародному регіональну співпрацю. Звичайно участі України в реалізації Цілей і завдань сталого розвитку (на універсальному, регіональному та національному рівнях) суттєвої і довготривалої шкоди завдала агресія РФ. Проте досвід вступу до ЄС інших країн в рамках підготовки до членства свідчить, що статус кандидата передбачає масштабну трансформацію країни в економічній, соціальній, правовій, правозастосовній, екологічній та ін. сферах, зокрема наближення до європейських стандартів рівня життя і добробуту.

Список використаних джерел:

1. UN GA. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development: Resolution GA UN. 25.09.2015. № A/RES/70/1. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/3923923?ln=ru> (дата звернення: 12.03.2023).
2. EU. Commission Communication of 15 May 2001 'A Sustainable Europe for a Better World: A European Union Strategy for Sustainable Development' (Commission proposal to the Gothenburg European Council). [COM\(2001\) 264](#) final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52001DC0264> (дата звернення: 12.03.2023).
3. EU. Presidency Conclusions Göteborg European Council 15 And 16 June 2001. URL: https://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00200-r1.en1.pdf (дата звернення: 12.03.2023).
4. EU. Commission Communication of 13 February 2002 '[Towards a global partnership for sustainable development](#)'. [COM\(2002\) 82](#) final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52002DC0082> (дата звернення: 12.03.2023).
5. EU. Commission Communication of 13 December 2005 on the review of the Sustainable Development Strategy – A platform for action. [COM\(2005\) 658](#) final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52005DC0658> (дата звернення: 12.03.2023).
6. EU. Review of the EU Sustainable Development Strategy (EU SDS) - Renewed Strategy: Council of the European Union. 09.06.2006. 10117/06, Brussels. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10117-2006-INIT/en/pdf> (дата звернення: 12.03.2023).
7. EU. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - Mainstreaming sustainable development into EU policies : 2009 Review of the European Union Strategy for Sustainable Development. 24.07.2009. COM(2009) 400 final, Brussels. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52009DC0400> (дата звернення: 12.03.2023).
8. EU. Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth : Communication from the Commission. 03.03.2010. COM(2010) 2020 final,

Brussels. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:en:PDF> (дата звернення: 12.03.2023).

9. EU 2020. European Parliament resolution of 16 June 2010 on EU 2020. 2011/C 236 E/08. P7_TA(2010)0223. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52010IP0223> (дата звернення: 12.03.2023).

10. EU. European Commission. Reflection Paper Towards a Sustainable Europe by 2030. URL: https://commission.europa.eu/system/files/2019-01/factsheets_sustainable_europe_012019_v3.pdf (дата звернення: 12.03.2023).

11. EU. European Commission. Political Guidelines For The Next European Commission 2019-2024. URL: https://commission.europa.eu/system/files/2020-04/political-guidelines-next-commission_en_0.pdf (дата звернення: 12.03.2023).

12. EU. European Commission. Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. The European Green Deal. 11.12.2019. COM(2019) 640 final, Brussels. URL: https://web.archive.org/web/20201024175024/https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-green-deal-communication_en.pdf (дата звернення: 12.03.2023).

13. EU. European Commission. [8th Environmental Action Programme \(2021-2030\)](#). In “A European Green Deal”. URL: https://environment.ec.europa.eu/strategy/environment-action-programme-2030_en (дата звернення: 12.03.2023).

14. EU. Decision (EU) 2022/591 of the European Parliament and of the Council of 6 April 2022 on a General Union Environment Action Programme to 2030. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022D0591> (дата звернення: 12.03.2023).

15. Костюченко Я. М. Правові засади асоціації у відносинах Європейського Союзу з третіми країнами й міжнародними організаціями та Україною : дис. ... д-ра юрид. наук. Київ. 2020. 405 с.

16. EU. Regulation (EU) 2020/852 of the European Parliament and of the Council of 18 June 2020 on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment, and amending Regulation (EU) 2019/2088 (Text with EEA relevance) PE/20/2020/INIT. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32020R0852> (дата звернення: 12.03.2023).

17. Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30.09.2019 № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (дата звернення: 12.03.2023).

18. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 12.03.2023).

19. Звіт про стан виконання плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з

іншої сторони за IV квартал 2022 року. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=f1bdcc6c-abc8-46dc-9648-ed56b2fcea1c&tag=ImplementatsiiaUgodiProAsotsiatsiiuMizhUkrainoiuTas> (дата звернення: 12.03.2023).

20. Європейський Зелений Курс : Представництво України при Європейському Союзі. 15.04.2021 р. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobotnictvo/klimat-yevropejska-zelena-ugoda> (дата звернення: 12.03.2023).

21. EU. Резолюція Європейського парламенту про статус кандидата для України, Республіки Молдова та Грузії (2022/2716 (RSP)) від 23.06.2022 № P9_TA(2022)0249. URL: https://ukraine.europarl.europa.eu/cmsdata/250614/0136_1259089_Resolution_on_granting_candidate_status.pdf (дата звернення: 12.03.2023).

УДК: 504.3.054

Горбач Вікторія,
старший викладач кафедри економіки та менеджменту,
Волинський інститут імені В'ячеслава Липинського
ПрАТ «ВНЗ «МАУП»,
м. Луцьк, Україна

ДИНАМІКА ЕМІСІЇ ДІОКСИДУ ВУГЛЕЦЮ У ВОЛИНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

В умовах розвитку суспільства, антропогенне навантаження на навколишнє середовище постійно зростає. Особливе занепокоєння викликає проблема збільшення обсягів парникових газів в атмосфері. Парниковими газами називаються газоподібні складові атмосфери, які поглинають або перевипромінюють інфрачервоне випромінювання. Їхня надмірна концентрація призводить до виникнення парникового ефекту, внаслідок якого температура на Землі підвищується, що призводить до незворотних змін клімату.

Серед парникових газів найбільше викидів припадає на діоксид вуглецю, який потрапляє до атмосфери як із природних, так і з штучних джерел забруднення. Вуглекислий газ виділяється в повітря природним шляхом унаслідок фізіологічних процесів живих організмів, бродіння, перегнивання тощо. Проте, його обсяги незначні, забезпечують вуглецевий цикл та не призводять до